

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/217865,Michal-Wenkler-Trzecie-zwycieskie-powstanie-slaskie.html>
28.02.2026, 19:32

Michał Wenklar: Trzecie – zwycięskie – powstanie śląskie

W nocy z 2 na 3 maja 1921 r. wyleciało w powietrze siedem mostów na liniach kolejowych i drogowych łączących prawobrzeżną część Górnego Śląska z resztą rejencji opolskiej i państwem niemieckim. Rozpoczęło się III powstanie śląskie, ostatni akt walki o korzystny dla Polski podział tych ziem.

[Niepodległość Powstania Śląskie Wojciech Korfanty](#)

02.05

Każde z trzech powstań śląskich polepszało sytuację miejscowych Polaków i przybliżało odzyskanie przynajmniej części z tych terenów, utraconych przez Polskę jeszcze za czasów piastowskich.

Do trzech razy sztuka

Po pierwszym powstaniu z sierpnia 1919 r. pojawiła się na Śląsku Komisja Międzysojusznicza, a Niemcy musieli wycofać walczące z powstańcami oddziały Grenzschtzu, zastępując je nową policją bezpieczeństwa *Sicherheitspolizei* (Sipo). Po drugim powstaniu złożoną z Niemców Sipo zastąpiła mieszana, polsko-niemiecka policja plebiscytowa – *Abstimmungspolizei*.

Przewidziany w Wersalu plebiscyt z 20 marca 1921 r. nie wypadł dla nas najlepiej. Co prawda za Polską głosowano w powiatach wiejskich aż po Odrę, po wioski pod Opolem, Koźlem czy Raciborzem, ale w niemal wszystkich ośrodkach miejskich wygrali Niemcy. Łącznie za Niemcami opowiedziało się ponad 700 tys. osób (ok. 60 proc.), a za Polską ok. 480 tys. (ok. 40 proc.). Na tej podstawie powstał brytyjsko-włoski, niekorzystny dla Polski plan podziału spornego terytorium, pozostawiający po jej stronie jedynie powiaty rybnicki i pszczyński oraz skrawki katowickiego. Na taką sytuację była przygotowana polska konspiracja, funkcjonująca jako Dowództwo Obrony Plebiscytu oraz polityczny lider polskiej ludności Śląska, Wojciech Korfanty.

Po linię Korfanteo

2 maja wybuchły strajki śląskich robotników przeciw groźbie włączenia całego obszaru przemysłowego Górnego Śląska do Niemiec, w nocy zaczęły się działania zbrojne. Dowództwo Obrony Plebiscytu przekształciło się w Naczelną Komendę Wojsk Powstańczych, a Wojciech Korfanty ogłosił się dyktatorem powstania.

Pierwszym zadaniem powstańców było opanowanie terenu po linię Korfanteo, jak nazwano zaproponowany przez niego po plebiscycie projekt granicy na Górnym Śląsku, pozostawiający po polskiej stronie wschodnie powiaty, z całym okręgiem przemysłowym. Cel ten udało się zrealizować. Oddziały powstańcze zaskoczyły niemiecki Selbstschutz, a skuteczna akcja „Mosty” dywersantów z Grupy Wawelberga, która przecięła biegnące na zachód linie komunikacyjne, uniemożliwiła szybką odsiecz z Niemiec.

W kolejnych tygodniach powstańcy próbowali utrzymać zajęte tereny. Najkrwawsze walki toczyły się w bitwie pod Górą św. Anny na przełomie maja i czerwca. Polacy usiłowali powstrzymać kontratak sił niemieckich. Samą Górę św. Anny stracili, ale udało się uniemożliwić Niemcom

wtargnięcie na obszar przemysłowy.

Równolegle do działań zbrojnych prowadzone były zabiegi dyplomatyczne. Na nie liczył Korfanty, traktujący powstanie jako demonstrację zbrojną, argument w politycznych negocjacjach.

5 lipca pod naciskiem aliantów zawarto rozejm. Trzy i pół miesiąca później, 20 października 1921 r., Rada Ambasadorów podjęła decyzję o podziale Górnego Śląska. Linia Korfanteo nie została zrealizowana, ale i tak nowy przebieg granicy był bez porównania korzystniejszy niż plany angielsko-włoskie po plebiscycie. Polska oprócz powiatów rybnickiego i pszczyńskiego uzyskała niemal cały okręg przemysłowy, tak potrzebny dla odbudowy państwa. Powstanie okazało się zatem zwycięskie, choć po niemieckiej stronie pozostała część obszarów zamieszkałych przez Polaków.

[Czytaj artykuł Michała Wenklara *Trzecie - zwycięskie - powstanie śląskie* na portalu przystanekhistoria.pl](#)

Polecamy:

- [Mirosław Węcki: Plebiscyt i III Powstanie Śląskie 1921 roku](#)
- [Sebastian Rosenbaum, Mirosław Węcki: Powstania Śląskie](#)
- [Infografiki: Powstania Śląskie. Geneza. Przebieg. Skutki](#)
- [Dyskusja: Powstania śląskie a II Rzeczpospolita - cykl Śląsk od morza do morza](#)
- [Program popularnonaukowy: Walka Górnoszlązaków o przynależność do Polski](#)
- [Do pobrania: Dodatek prasowy w 100. rocznicę III powstania śląskiego](#)
- [Sebastian Rosenbaum, Mirosław Węcki: Ślązak i Polak Wojciech Korfanty \(1873-1939\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Niepodległość, Powstania śląskie, Wojciech Korfanty

Artykuł

Powstańcy śląscy z terenu powiatu katowickiego w okresie III powstania śląskiego, na ramionach widoczne białe opaski, ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego